

ประสิทธิผลของโปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี

อ่อนนุช หมวดคุณ¹, มณีนรัตน์ ธีระวิวัฒน์², ชวัลย์เมือง แก้วดำเกิง², นิรัตน์ อิมามิ³

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาสุศึกษาและส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล

² อาจารย์ประจำภาควิชาสุศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³ อาจารย์ ผู้อำนวยการด้านสาธารณสุขสาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัย กึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 65 คน เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 35 คน กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์แนวคิดแบบจำลองการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรม เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ มีกิจกรรมเสริมความรู้โดยการบรรยายประกอบสื่อสไลด์ สาธิตการสวมถุงยางอนามัยและฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะการเจรจาต่อรองและการปฏิเสธ การเสริมสร้างแรงจูงใจผ่านกลุ่มไลน์ การเรียนรู้จากตัวแบบทางบวก ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ รวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired samples t-test และ Independent samples t-test ผลการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน การรับรู้ความสามารถตนเองและพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนดีกว่าก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนั้นสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาให้แก่นักเรียนวัยรุ่นโดยปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียนและบริบทของโรงเรียนได้

คำสำคัญ : โปรแกรมเพศศึกษา/ แบบจำลองการให้ข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจ และทักษะพฤติกรรม/
การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

Effectiveness of Sexuality Education and Pregnancy Prevention Program for Secondary School Students in Suphanburi Province

Onnuch Moudkoon¹, Manirat Therawiwat², Kwanmuang Kaeodumkoeng², Nirat Imamee³

¹ Graduate student Master of Science (Public Health) Program in Health Education and Health Promotion, Faculty of Public Health, Mahidol University

² Lecturer, Department of Health Education and Behavioral Sciences, Faculty of Public Health, Mahidol University

³ Lecturer, Department of Health Management, Faculty of Sciences and Technology, Rajabhat Rajanagarindra University

Abstract

This study was quasi-experimental research and aimed to test the effectiveness of sexuality education and pregnancy prevention program for junior secondary school in Suphanburi province. The sample of 65 8th grade students from two classes that were randomly assigned into an experimental group (30 students) and a comparison group (35 students). The experimental group received sex education and pregnancy prevention program intervention, Information, Motivation, and Behavioral Skills Model for 7 weeks through lectures with slides, demonstration of condom use, negotiation and abstinence skills, enhancing motivation through social networks line group line and learning from positive role models. The comparison group attended normal class learning activities. Data were collected before and after the experiment using a questionnaire and were analyzed and presented in percentage, mean, standard deviation, while Paired samples t-test and Independent samples t-test were used to test the study hypotheses. After the experiment, the experimental group gained significantly higher mean scores on knowledge about sex and pregnancy prevention; attitude toward pregnancy prevention; perceived self-efficacy and behavioral practices to prevent pregnancy in school than before the experiment and higher than that of the comparison group with $p < 0.05$. Therefore, it is recommended that secondary schools should use this program related to sex and teenage pregnancy to help students the cope with the problems school context.

Keywords: Sex Education Program/ Information Motivation and Behavioral Skills Model/
Teenage Pregnancy Prevention

บทนำ

ปัญหาสำคัญในปัจจุบัน ของวัยรุ่นในวัยเรียนคือ การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ จากรายงานสถานการณ์การคลอดบุตรระหว่างปี พ.ศ. 2556–2558 พบอัตราการคลอดบุตรในแม่วัยรุ่นอายุ 15-19 เพิ่มขึ้นจากอัตรา 39.2 เป็น 44.8 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน และมีอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2549–2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.4 เป็นร้อยละ 12.5¹ ในปี พ.ศ. 2558 พบหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีอัตราการทำแท้งสูงเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มอายุ 20–24 ปี สาเหตุการทำแท้งส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว² การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทย ซึ่งพบในหลายจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดในภาคกลางจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่พบการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด แม้จะพบแนวโน้มลดลงก็ตาม ในปีพ.ศ. 2556–2558 พบอัตราการคลอดบุตรของหญิงอายุ 15–19 ปี ลดลงจาก 55.7 เหลือ 53.7 ต่อประชากรหญิงอายุ 15–19 ปีพันคน โดยในปีพ.ศ. 2558 อัตราการคลอดบุตรในแม่วัยรุ่นจังหวัดสุพรรณบุรีสูงเป็นอันดับที่ 13 ของประเทศ ส่วนอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15.9 เป็นร้อยละ 16.2 ในปี พ.ศ. 2556–2558 พบอัตราการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 36.9 เป็นร้อยละ 56.3 อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือ 14 ปี³ สำหรับสถานการณ์ในพื้นที่อำเภออู่ทอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถิติการคลอดในแม่วัยรุ่นสูงเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรี พบอัตราการคลอดบุตรของหญิงอายุ 15–19 ปี ระหว่าง

ปีพ.ศ. 2556–2559 มีแนวเพิ่มขึ้นจาก 43.8 เป็น 54.6 ต่อประชากรหญิงอายุ 15–19 ปีพันคน ส่วนอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.9 เป็นร้อยละ 18.5 วัยรุ่นหญิงที่คลอดบุตรอายุต่ำสุดคือ 13 ปี และในปี พ.ศ. 2557–2559 พบนักเรียนหญิงคลอดบุตร จำนวน 9 13 และ 9 รายตามลำดับ⁴ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนจนเกิดการตั้งครรภ์ส่งผลเสียต่อปัญหาสุขภาพของมารดาและทารก โดยพบว่าหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมีภาวะโลหิตจาง ความดันโลหิตสูง คลอดก่อนกำหนด และอัตราการตายสูงกว่าวัยอื่น ทารกที่เกิดมามีน้ำหนักตัวน้อย⁵ และท้ายที่สุดนักเรียนหญิงที่ตั้งครรภ์ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เรียนไม่จบ จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสาเหตุของการออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในปี พ.ศ. 2549–2558 พบว่าสัดส่วนของการลาออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีสาเหตุมาจากการสมรสแล้วมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.1 เป็นร้อยละ 12.2⁶

ปัญหาการตั้งครรภ์และการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลนักร้องในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่เคยมีแฟน 58.5 และที่ปัจจุบันมีแฟน ร้อยละ 51.6 และยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการคุมกำเนิด ร้อยละ 80.03 และ 77.9 ตามลำดับ ด้านเจตคติพบว่าประมาณร้อยละ 80.00 คิดว่าการมีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติ ด้านทักษะพบว่านักเรียนไม่สามารถปฏิเสธเพื่อเมื่อถูกชักชวนให้ไปเที่ยวในยามวิกาลได้ ร้อยละ 44.4 ด้านพฤติกรรมพบว่า ร้อยละ 60-70 มี

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรรภ์
ในวัยรุ่น

จากข้อมูลสถานการณ์อนามัยเจริญพันธุ์ใน
วัยรุ่น ผลกระทบที่เกิดจากการตั้งครรรภ์ และข้อมูล
ศึกษานำร่อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาโปรแกรม
การเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นขึ้น
โดยประยุกต์แบบจำลองการให้ข้อมูลข่าวสาร สร้าง
แรงจูงใจ และพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรม
(Information Motivation and Behavior Skills
Model: IMB model) มีแนวคิดหลักว่าบุคคลจะมี
พฤติกรรมที่เหมาะสมได้จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่
เฉาะเจาะจง ได้รับแรงจูงใจ และพัฒนาทักษะใน
การทำพฤติกรรม⁷ ซึ่งปัจจุบันการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะมีการเน้นการให้ความรู้ตามบทเรียน ขาดการ
สร้างแรงจูงใจ เจตคติ รวมถึงการพัฒนาทักษะที่
จำเป็นต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการ
ตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควรแสดงให้เห็นถึงการจัดการ
เรียนการสอนยังไม่ครอบคลุม อีกทั้งการจัดการสอน
เรื่องเพศศึกษาควรมีเนื้อหาและรูปแบบที่เป็นไปตาม
บริบทของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน ซึ่งมีความ
แตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ ผู้วิจัยได้ออกแบบ
กิจกรรมตามโปรแกรมเป็น 2 กิจกรรม คือ
1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยการบรรยาย การสาธิต การ
อภิปรายกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติ 2) กิจกรรมสร้าง
แรงจูงใจโดยแกนนำรุ่นพี่และผู้วิจัยรวมทั้งได้นำสื่อ
สังคมออนไลน์อย่างไลน์กรุปมาใช้ในการสร้าง
แรงจูงใจ เนื่องจากเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่วัยรุ่นให้ความ
สนใจ อีกทั้งสามารถใช้สื่อสารพูดคุยแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นร่วมกันอย่างสะดวกรวดเร็ว ทั้งยังช่วยให้
วัยรุ่นกล้าที่จะสอบถามปัญหาได้อย่างอิสระ ซึ่งจะ
ส่งผลให้วัยรุ่นในวัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนเรื่องเพศได้
อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้ลดปัญหาการมี
เพศสัมพันธ์และการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมเพศศึกษา
และการป้องกันการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังเสร็จสิ้นการ
ทดลอง โปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการ
ตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นต่อไปนี้ 1)
ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรรภ์ใน
วัยรุ่น 2) เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรรภ์ใน
วัยรุ่น 3) การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการ
ป้องกันการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น และ 4) พฤติกรรม
ป้องกันการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น

สมมติฐานการวิจัย

ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองที่เข้าร่วม
โปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรรภ์ใน
วัยรุ่นมีระดับคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นก่อนการทดลอง
และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบในประเด็น

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกัน
การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น
2. เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น
3. การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกัน
การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น
4. พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง
(Quasi-Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างแบ่ง
ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่ม
เปรียบเทียบ ทำการวัดก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนตัวอย่างได้มาโดยการคำนวณขนาดตัวอย่าง แบบสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{(Z_{\alpha/2} + Z_{\beta})^2 2\sigma^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

โดยนำผลการวิจัยของวรวรรณ ทิพย์วาริ รมย์ และนันท์ภัส สารพานิช⁹ ที่ศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง 126 คน เป็นกลุ่มทดลอง 61 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 65 คน หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เท่ากับ 2.18 (SD=2.72) และกลุ่มเปรียบเทียบ เท่ากับ 0.45 (SD=0.90) และนำมาคำนวณขนาดตัวอย่างได้ดังนี้

การหาค่าความแปรปรวนร่วม

$$\begin{aligned}\sigma^2 &= \frac{(61-1)(2.72)^2 + (65-1)(0.90)^2}{(61-1) - 2} \\ &= \frac{495.774}{12} = 4\end{aligned}$$

แทนค่าในสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{(1.96 + 0.84)^2 2(4)}{(2.18 - 0.45)^2} = 21$$

สรุปได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 21 คน รวมเป็น 42 คน แต่เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้ชั่วโมงการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคนใน ห้องเรียนที่สุ่มได้

ซึ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีจำนวน 30 คน และ 35 คนตามลำดับรวมเป็น 65 คน

เกณฑ์การคัดตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 พื้นที่เขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัยและนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ มีโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถใช้งาน Application line ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ประกอบ 5 ส่วนคือ 1) ข้อมูลคุณลักษณะประชากรและสังคม ส่วนที่ 2) ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ ในวัยเรียนจำนวน 18 ข้อมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 ส่วนที่ 3) เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ ในวัยเรียน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 ส่วนที่ 4) การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ส่วนที่ 5) พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ซึ่งส่วนข้อมูลคุณลักษณะประชากรและสังคม และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนไม่นำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย

คือ โปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาถึงความถูกต้อง ความชัดเจน ความสอดคล้อง

และความครอบคลุมของเนื้อหา และดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำ โปรแกรมประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 7 ครั้งได้แก่กิจกรรมการเรียนรู้ 4 ครั้ง จัดสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 50 นาที และกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ จำนวน 3 สัปดาห์ประกอบด้วย 1) ไลน์กรุป สัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 60 นาที 2) การทบทวนความรู้ และเสริมทักษะโดยผู้วิจัยและแกนนำรุ่นพี่สัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 50 นาที จำนวน 3 ครั้ง เก็บข้อมูล 1 สัปดาห์ก่อนและหลังการทดลองรวมระยะเวลาทดลองทั้งสิ้น 9 สัปดาห์

ขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเลข COA. No. MUPH 2017-205 เมื่อได้รับการรับรองจริยธรรมแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตเข้าศึกษาวิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดการวิจัย ต่อ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นถึง และเริ่มการวิจัย ดังนี้

การจัดกิจกรรมในกลุ่มทดลอง มีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 และ 9 เก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

สัปดาห์ที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “ Sex or Love” เพื่อเสริมสร้างความรู้เรื่องเพศศึกษา ผลกระทบ จากการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยการบรรยาย ประกอบสไลด์ เรื่องพัฒนาการทางเพศ สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้สไลด์ ให้แบ่งกลุ่มระดมความคิด และออกมานำเสนอเรื่องโอกาสเสี่ยง ผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อกรณี เพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และมีกรคัดเลือกตัวแทนแกนนำรุ่นพี่ ชาย 1 คนและหญิง 1 คน เพื่อทำกิจกรรมต่อไป

สัปดาห์ที่ 4 จัดกิจกรรมครั้งที่ 2 เรื่อง “คุมกำเนิดรู้ไว้ไว้ว่าใส่บ่าแบกหาม” เพื่อเสริมสร้างความรู้เรื่องการคุมกำเนิด ฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัย และวิธีการคุมกำเนิดชนิดต่างๆ โดยการบรรยาย ประกอบสไลด์ เรื่องวิธีการคุมกำเนิด การสาธิตการสวมถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการสวมถุงยางอนามัยกับโมเดล ให้แต่ละกลุ่มออกมาสาธิตการสวมถุงยางอนามัยหน้าชั้นเรียน

สัปดาห์ที่ 6 จัดกิจกรรมครั้งที่ 3 เรื่อง “รู้ว่เสี่ยงต้องหลีกเลี่ยงจึงปลอดภัย” เพื่อพัฒนาทักษะปฏิเสธ และตัดสินใจจากสถานการณ์ถูกชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์ และพฤติกรรมเสี่ยงทางอ้อม โดยให้ชมคลิปวิดีโอเรื่องทักษะการปฏิเสธ การเจรจาต่อรองและการป้องกันตนเอง จากสถานการณ์ไม่ปลอดภัย และผู้วิจัยอธิบายแนะนำเกี่ยวกับทักษะปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจ แบ่งกลุ่มระดมความคิดค้นหาสถานการณ์และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นออกมา นำเสนอหน้าชั้นเรียน

สัปดาห์ที่ 8 จัดกิจกรรมครั้งที่ 4 เรื่อง “เป้าหมายชีวิตที่คิดไว้” เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ให้แบ่งกลุ่มย่อยเล่นเกม “ทบทวนความจำ” มีข้อความให้กลุ่มทดลองติดข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงกับข้อมูลที่มีอยู่ ประกอบด้วย ข้อมูลเรื่องเพศศึกษา การป้องกันการตั้งครรภ์ และผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับสมุดบันทึกเป็นของขวัญสร้างแรงจูงใจร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย และ แนวทางป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และช่วยกันส่งเสริมไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อย่างไรก็ตามส่งตัวแทน นำเสนอตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในข้อที่ 2

สำหรับสัปดาห์ที่ 3 5 และ 7 เป็นกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ ผ่านกรุปไลน์ผู้วิจัยและแกนนำรุ่นพี่ การให้ข้อมูลข่าวสารในกรุปไลน์ โดยสัปดาห์ที่ 3 การสรุป

กิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ผ่านๆ มา การซักถามปัญหา และมีการให้รางวัลใน สัปดาห์ที่ 5 ประกวดคลิปสวมถูงยงอนามัย สัปดาห์ที่ 7 เขียนบทสนทนาเรื่องสถานการณ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และการหลีกเลี่ยง และผู้วิจัยพร้อมแกนนำรุ่นพี่และกลุ่มทดลองพูดคุยอภิปรายปัญหาและให้คำแนะนำ ในทั้ง 3 สัปดาห์ดังกล่าว ครั้งละ 1 ชั่วโมง และจัดให้แกนนำรุ่นพี่พบกับกลุ่มทดลองพูดคุยทบทวนกิจกรรมในสัปดาห์ที่ผ่านมา

สำหรับกลุ่มเปรียบเทียบ เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ในสัปดาห์เดียวกับกลุ่มทดลอง ส่วนสัปดาห์ที่ 2-8 กลุ่มเปรียบเทียบได้รับกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาตามรูปแบบปกติของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุमानเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้ Paired t-test และ Independent t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลคุณลักษณะประชากรและสังคม
กลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.7 เพศหญิง ร้อยละ 43.3 อายุเฉลี่ย 13.87 ปี ได้รับเงินมาโรงเรียนวันละ 50-100บาท ร้อยละ 53.3 กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ตอบว่ายังไม่มีแฟน ร้อยละ 56.7 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบพบข้อมูลคล้ายคลึงกัน คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.3 เพศหญิง ร้อยละ 45.7 อายุเฉลี่ย 13.71 ปี ได้รับเงินมาโรงเรียนต่อวันน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 บาท ร้อยละ 68.6 ส่วนใหญ่ตอบว่ายังไม่มีแฟน ร้อยละ 40.0

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ทักษะและพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ระหว่างก

ลุ่มและภายในกลุ่ม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกัน
การตั้งครรภ์ในวัยเรียน ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เท่ากับ 9.67 และ 9.06 คะแนนตามลำดับ ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.216$) ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เท่ากับ 12.73 และ 9.69 คะแนนตามลำดับ ซึ่งกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง และเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ และ $p < 0.001$ ตามลำดับ) (ตารางที่ 1)

เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเท่ากับ 131.40 และ 120.86 คะแนนตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.029$) ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติ เท่ากับ 152.80 และ 119.83 คะแนนตามลำดับ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติ เพิ่มสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ และ $p < 0.001$ ตามลำดับ) แต่เนื่องจากก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีเจตคติสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบมาก จึงทำการวิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติที่เกิดจากการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติเพิ่มสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) (ตารางที่ 1)

การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคะแนนเฉลี่ยการ

รับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเท่ากับ 92.10 และ 82.54 คะแนนตามลำดับ ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p=0.119$) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเท่ากับ 118.40 และ 88.34 คะแนนตามลำดับ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านนี้เพิ่มสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$ และ $p<0.001$ ตามลำดับ) (ตารางที่ 1)

พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเท่ากับ 51.93 และ 51.94 คะแนนตามลำดับ ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p=0.607$) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเท่ากับ 55.10 และ 43.80 คะแนนตามลำดับ โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$ และ $p=0.001$ ตามลำดับ) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ทักษะและพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง(n=30)		กลุ่มเปรียบเทียบ(n=35)		t	df	p
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD			
ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน							
ก่อนการทดลอง	9.67	2.202	9.06	1.626	1.281	63	0.216
หลังการทดลอง	12.73	2.625	9.69	2.011	5.293	63	<0.001
เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน							
ก่อนการทดลอง	131.40	16.947	120.86	20.451	2.240	63	0.029
หลังการทดลอง	152.80	19.367	119.83	17.103	7.289	63	<0.001
ค่าความแตกต่างที่เกิดจากการทดลอง	21.40*	21.99	-1.03*	13.74	4.835	63	<0.001
การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน							
ก่อนการทดลอง	92.10	22.898	82.54	25.405	1.582	63	0.119
หลังการทดลอง	118.40	18.177	88.34	24.958	5.467	63	<0.001
พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน							
ก่อนการทดลอง	51.93	6.028	51.34	5.856	0.4	63	0.607
หลังการทดลอง	55.10	5.991	43.80	5.172	3.785	63	<0.001

* ค่า d

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยอภิปรายผลตัวแปรที่ศึกษา และสรุปผลตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองและเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เป็นผลมาจากโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาโดยประยุกต์แนวคิดแบบจำลองการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (IMB model)⁷ เป็นกรอบแนวทางกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรม โดยเริ่มจากขั้นตอนของการล้วงลึกหาข้อมูล (Elicitation) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อสืบค้นปัญหาเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น และนำข้อมูลที่ได้ มากำหนดกรอบเนื้อหาที่กลุ่มทดลองต้องรู้ ดังนั้นความรู้ที่จัดให้จึงเป็นความรู้เฉพาะเจาะจงกับสภาพปัญหา ทำให้กลุ่มทดลองสามารถจดจำได้ชัดเจน เช่น การปฏิบัติตัวแบบไหนเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ถูกต้อง เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและจัดกิจกรรม (Design and implement Intervention) รูปแบบวิธีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความรู้ ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกิจกรรมหลายวิธีโดยเน้นให้กลุ่มทดลองมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม เช่น การบรรยายประกอบสื่อ การถามตอบปัญหา การอภิปรายกลุ่ม การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านไลน์กรุป ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรม (Program Evaluation) พบว่ากิจกรรมที่จัดนี้ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของชลดดา กิงมาลา และคณะ¹⁰ ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยประยุกต์ IMB Model

เช่นเดียวกัน ก็พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของสิริพร ภิโยทัย และคณะ¹¹ ที่ศึกษาเรื่องการประยุกต์ IMB Model เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เรื่องเอชไอวีและการป้องกันสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมนั้น ผู้วิจัยเน้นการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพด้วยความสมัครใจจากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งแรงจูงใจนั้นอาจเกิดขึ้นจาก 1) ภายในตัวบุคคล (personal motivation) คือเจตคติของถ้าบุคคลมีเจตคติหรือมีความเชื่อว่าถ้าการกระทำพฤติกรรมนี้จะส่งผลทางบวกต่อตนเองก็จะกระทำพฤติกรรมนั้นออกมาซึ่งการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้และสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องส่งผลให้กลุ่มทดลองมีเจตคติเชิงบวกต่อการป้องกันการตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น 2) แรงจูงใจที่เกิดจากสังคม (social motivation) จากบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย⁸ ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมโดยใช้ไลน์กรุป และแกนนำรุ่นพี่ ซึ่งเป็นเสมือนแรงจูงใจที่เกิดจากสังคมที่ต้องการให้กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การย้ำเตือน การให้แรงเสริมเป็นรางวัลจากการทำกิจกรรม ผลการศึกษา

นี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Maysa Taylor และคณะ¹² และสิริพร ภัยโยทัย และคณะ¹¹

การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนด ผลที่เกิดขึ้นนี้ มาจากกิจกรรมตามโปรแกรมที่มีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเอง ทั้ง 4 วิธี ได้แก่ 1) ประสบการณ์ความสำเร็จจากการกระทำพฤติกรรมด้วยตัวเอง (Mastery experiences) ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองฝึกทักษะการสวมถุงยางอนามัยด้วยตนเองกับโมเดลจำลอง การคิดและแสดงบทบาทสมมติ การหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ 2) การใช้ตัวแบบ (Modeling) คือการได้เห็นบุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแล้วประสบความสำเร็จ จะทำให้มีความเชื่อมั่นมากขึ้นว่าเขาสามารถทำได้เช่นเดียวกัน ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจัดให้มีตัวแบบที่เป็นรุ่นพี่ในโรงเรียน มีผลการเรียนดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับในโรงเรียนโดยให้กลุ่มทดลองช่วยคัดเลือกแกนนำรุ่นพี่ ให้แกนนำรุ่นพี่พบกลุ่มทดลองร่วมกับผู้วิจัยในช่วงกิจกรรมสร้างแรงจูงใจเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน 3) การชักจูงด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) เป็นการสร้างความมั่นใจและเสริมกำลังใจว่าเขาสามารถทำพฤติกรรมนั้นได้ โดยผู้วิจัยจัดอภิปรายพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพร้อมแนะนำระหว่างกลุ่มทดลอง แกนนำรุ่นพี่และผู้วิจัย พร้อมทั้งให้กำลังใจเพื่อเสริมแรงให้กลุ่มทดลองมีความมั่นใจว่าสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ได้ 4) การสร้างแรงจูงใจโดยการกระตุ้นทาง

อารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นอารมณ์ทางบวกจะช่วยให้บุคคลรับรู้ความสามารถตนเองได้ดีขึ้นนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมที่ต้องการ ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจอย่างเป็นกันเองและผ่อนคลายโดยมีกิจกรรมนันทนาการก่อนการเข้าสู่เนื้อหา และรูปแบบการจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย เช่น การบรรยายประกอบสื่อ การชมวิดีโอ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ รวมทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมสร้างแรงจูงใจโดยผ่านไลน์กรุป เพื่อให้กลุ่มทดลองเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามข้อสงสัยต่างๆ นอกจากนี้มีการแจกรางวัลให้แก่กลุ่มทดลองในระหว่างทำกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของศรีพรพรรณ และคณะ¹³ อัญชลี ภูมิจันทิก และรุจิรา ดวงสงค์¹⁴

พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

ผลการศึกษา กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ และ $p = 0.001$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นผลมาจากการออกแบบกิจกรรมที่เป็นระบบ ตั้งแต่การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาทักษะพฤติกรรมตามแนวคิดของ IMB Model ซึ่งการจัดกิจกรรมมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกันในแต่ละกิจกรรม ทำให้กลุ่มทดลองได้รับข้อมูลข่าวสารที่เฉพาะเจาะจง เกิดแรงจูงใจทั้งในตนเอง มาจากแรงจูงใจที่เกิดจากสังคม ส่งผลให้เกิดทักษะด้านพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ จนนำไปสู่การมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑารัตน์ หลักรัตน์ และคณะ¹⁵ ที่ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษา ร่วมกับ การใช้แอปพลิเคชันไลน์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดขอนแก่นพบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนความตั้งใจในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูล ปัญหา (Elicitation) ที่แท้จริง เพื่อให้การออกแบบและการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้อื่นๆ ข้อมูลข่าวสารที่จะจัดให้จะเป็นเนื้อหาข่าวสารที่ชัดเจนตรงกับกลุ่มเป้าหมายจะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายสนใจเรียนรู้นอกกิจกรรมที่จัดและเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ทั่วไป

2. ควรมีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนา รูปแบบการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรสาธารณสุข เพื่อให้ได้สถานการณ์ปัญหา ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ รวมทั้งขอบเขตเนื้อหาที่ควรจัดให้นักเรียน และรูปแบบการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน. [อินเทอร์เน็ต]. 2558. [เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2559]. เข้าถึงได้จาก: (www.Thaitenpreg.com).
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการเฝ้าระวังการทำแท้งประเทศไทย พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2560.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. การประชุมจัดทำแผนการดำเนินการตามกลุ่มวัย; วันที่ 20 ตุลาคม 2559; ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด; 2559.
- โรงพยาบาลอุ้มถ้อง. รายงานสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นอำเภออุ้มถ้องประจำปีงบประมาณ 2559. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี; 2559.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2554.
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ระบบข้อมูลคุณภาพชีวิต [ออนไลน์]. 2560. [เข้าถึงเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: (http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_FullScreen.aspx?)
- Fisher WA, Fisher JD, and Harman J. The Information-Motivation-Behavioral skills model as a general model of health behavior change: Theoretical approaches to individual-level change. In Suls J, and Wallston K. (Eds.) Social psychological foundations of health. MA: Blackwell publishers; 2003.
- Fleiss JL. Statistical methods for rate and proportion. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons; 1981.
- วรวรรณ ทิพย์วาริรมย์ และนันท์ภัส สารพานิช. การประยุกต์รูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และฝึกทักษะในการป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน การประชุมสวนสุนันทาวิชาการ ระดับชาติด้าน “การวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2559. วันที่ 26 สิงหาคม 2559; ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2559.

10. ชลดา กิ่งมาลา, ทศนีย์ รวีวรกุล, อาภาพร เผ่าวัฒนา. ผลของโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิง วารสารพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ 2558; 31(3): 25–34.
11. สิริพร ภิชัยทัฬห, มณีนรัตน์ ชีระวิวัฒน์, นิรัตน์ อิมามิ. การประแบบจำลองข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจ และทักษะพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารโรคเอดส์ 2560; 29(3).135–147.
12. Myra T, Champak J, Siyabonga G, & Reshma S. Effective of a teenage pregnancy prevention in Kwazulu-Natal South Afica .Health care for woman international 2004; 35:845–858.
13. ศรีพรรณษ์ ถาวรรัตน์, ปัญญารัตน์ ลากวงศ์วัฒนา, ณิชกมล ชาญสาธิตพร. ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และพัฒนาทักษะต่อพฤติกรรมสุขภาพทางเพศ ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 2556; 27: 14–26.
14. อัญชลี ภูมิจันทร์, รุจิรา ดวงสงค์. ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาในการประยุกต์ใช้การสร้างเสริมทักษะชีวิตกับแรงบันดาลใจทางสังคมเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัย มข.(บศ.) 2554; 11(4): 55–66.
15. จุฑารัตน์ หลักทรัพย์, รุจิรา ดวงสงค์. ผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันไลน์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น. วารสารสุขศึกษา 2560; 40(2): 51–63.